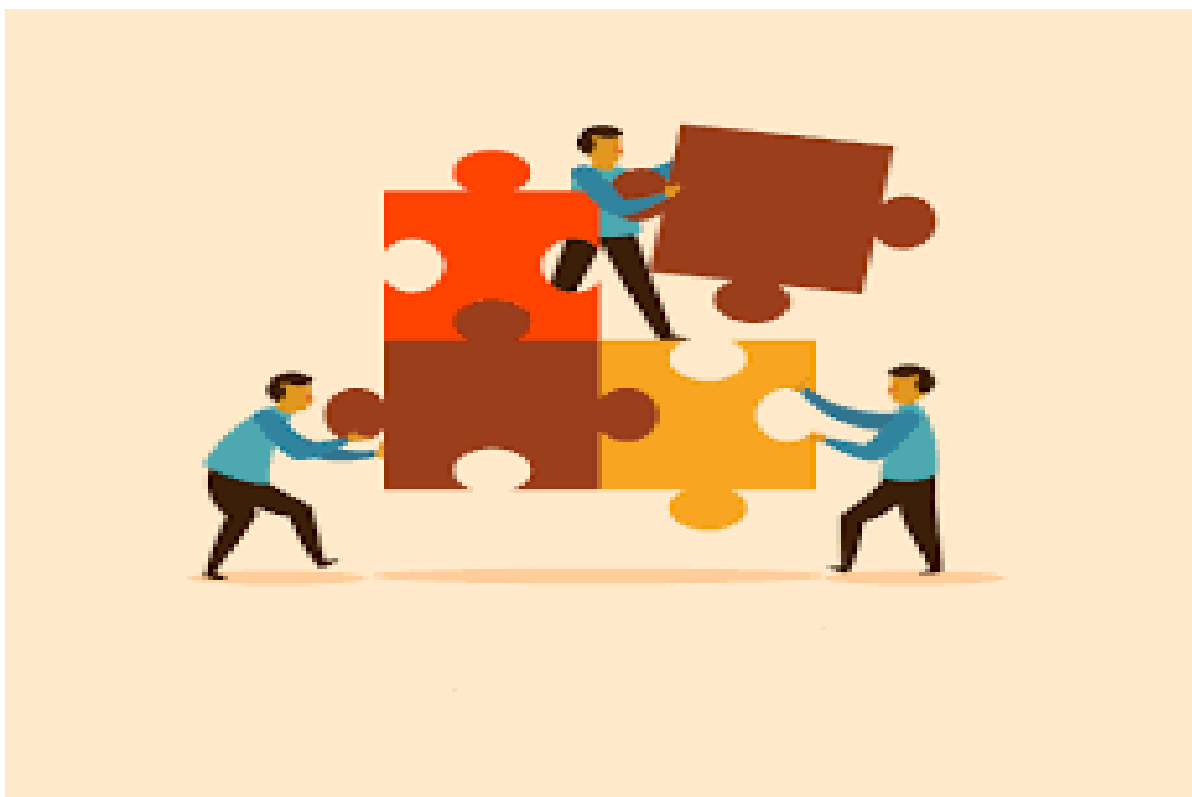

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
Кафедра наукових основ управління

Мармаза О. І.

**МЕНЕДЖМЕНТ
ОРГАНІЗАЦІЙ ТА УПРАВЛІННЯ
ЗАКЛАДАМИ ОСВІТИ**

Методичні рекомендації

Харків – 2020

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
Кафедра наукових основ управління

Мармаза О. І.

**МЕНЕДЖМЕНТ
ОРГАНІЗАЦІЙ ТА УПРАВЛІННЯ
ЗАКЛАДАМИ ОСВІТИ**

Методичні рекомендації

Затверджено редакційно-видавничою
радою Харківського національного
педагогічного університету
імені Г. С. Сковороди
протокол № 6 від 12.11.2020 р.

Харків – 2020

УДК [378.147:371.11] (075)

Рецензенти:

Трубавіна І. В. – доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;
Водолазська Т. В. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри менеджменту освіти Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені М. В. Остроградського

Мармаза О. І. Менеджмент організацій та управління закладами освіти : методичні рекомендації. — Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2020. — 43 с.

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
Протокол № 6 від 12.11.2020 р.

Методичні рекомендації розраховано на здобувачів вищої освіти зі спеціальності 073 «Менеджмент», які навчаються за освітньою програмою «Управління навчальним закладом». Подані матеріали допоможуть студентам організувати свою роботу під час вивчення навчальної дисципліни «Менеджмент організацій та управління закладами освіти».

Видано за рахунок автора

©Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди
© Мармаза Олександра Іванівна

ЗМІСТ

	стор.
Вступ	6
Розділ 1. Загальна характеристика навчальної дисципліни «Менеджмент організацій та управління закладами освіти»	7
Розділ 2. Програма навчальної дисципліни «Менеджмент організацій та управління закладами освіти»	13
Розділ 3. Плани аудиторних занять	18
Розділ 4. Організація самостійної роботи	31
Розділ 5. Контроль за навчальною діяльністю	35
Розділ 6. Методичне забезпечення дисципліни	40

ВСТУП

Методичні рекомендації розраховані на для здобувачів вищої освіти за спеціальністю «Менеджмент» (освітня програма «Управління навчальним закладом») для забезпечення навчальної дисципліни «Менеджмент організацій та управління закладами освіти».

Дане навчальне видання містить методичні матеріали, які допоможуть здобувачам краще опанувати означену навчальну дисципліну.

У методичних рекомендаціях представлено загальну характеристику навчальної дисципліни «Менеджмент організацій та управління закладами освіти», зокрема: її опис, програму, структуру, пререквізити та постреквізити, мету та завдання, програмні результати навчання.

У виданні подано теми лекцій та плани й рекомендовану літературу до них. Корисними для студентів будуть рекомендації до п'яти семінарських занять.

Самостійна робота з навчальної дисципліни представлена тематичним планом самостійних робіт, переліком завдань та критеріями їх оцінювання.

У розділі «Контроль за навчальною діяльністю» зазначені види та форми контролю, орієнтовний перелік теоретичних та практичних завдань до підсумкового контролю.

Навчальне видання містить список основної та допоміжної рекомендованої літератури, зазначено додаткові ресурси для вивчення дисципліни.

РОЗДІЛ 1

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«МЕНЕДЖМЕНТ ОРГАНІЗАЦІЙ ТА

УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДАМИ ОСВІТИ»

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Мова викладання – українська			
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: <u>07 «Управління та адміністрування»</u> <i>(шифр і назва)</i>	Вид дисципліни обов’язкова	
	Спеціальність: <u>073 «Менеджмент»</u>		
Модулів – 1	Освітня програма <u>(«Управління навчальним закладом»)</u> <i>(шифр і назва)</i>	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		1	
Загальна кількість годин – 90		Семестр	
		1	1
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи здобувача – 4	Рівень вищої освіти: <u>другий (магістерський)</u>	Лекції	
		20 год	8 год
		Практичні, семінарські	
		10 год	4 год
		Лабораторні	
		Не передбачено	Не передбачено
		Самостійна робота	
		<u>60</u> год	<u>78</u> год
		Індивідуальні завдання:	
		Не передбачено	Не передбачено
Вид контролю:			
екзамен	екзамен		

Примітка:

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

- для денної форми навчання – 30/60
- для заочної форми навчання – 12/78

Політика навчальної дисципліни

«Менеджмент організацій та управління закладами освіти»

Для успішного вивчення навчальної дисципліни та складання контрольних заходів здобувачу вищої освіти необхідно дотримуватись таких умов:

- Ознайомитись із «Положенням про організацію освітнього процесу в Харківському національному педагогічному університеті імені Г. С. Сковороди (у новій редакції)» і діяти відповідно до нього.

- Не пропускати лекції та семінарські заняття без поважних причин.

- Самостійно опанувати матеріал пропущеної лекції та відпрацювати семінарське (практичне) заняття.

- Здавати й захищати самостійні роботи та завдання у визначені терміни.

- Бути обов'язково присутнім під час тематичного, модульного та підсумкового контролю.

- Роботу з лекційними матеріалами, навчальною та науковою літературою здійснювати на засадах системності та систематичності упродовж семестру.

- Під час занять бути дисциплінованим, зокрема: не запізнюватись, відключити мобільний телефон; не відволікатись на зайві справи, поводитись толерантно.

Здобувач успішно навчається, якщо послідовно набирає кредити, необхідні для здобуття бажаного ступеня. Для цього потрібно, щоб накопичувальний бал з навчальної дисципліни був не нижче, ніж 60. Якщо накопичувальний бал нижче 60 балів, здобувач вважається неуспішним і може бути відрахований відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному педагогічному університеті імені Г. С. Сковороди (у новій редакції)».

Пререквізити та пост реквізити навчальної дисципліни «Менеджмент організацій та управління закладами освіти»

Пререквізити (Prerequisite) – 1.4. «Теорія організацій та нормативно-правові аспекти управління» (3 кредити).

«Менеджмент організацій та управління закладами освіти» є логічним продовженням дисципліни «Теорія організацій та нормативно-правові аспекти управління», яка забезпечила ознайомлення студентів з основними нормативними документами в галузі освіти та правовими аспектами управління; з'ясування структурних складових організаційної діяльності та алгоритму побудови ефективної організаційної структури закладу освіти.

Постреквізити (Postrequisite) – 1.7. «Професіограма керівника закладу освіти» (3 кредити), 1.6. «Інформаційне забезпечення управління закладом освіти» (3 кредити), 1.8. «Управління інноваціями та розвитком закладу освіти» (6 кредитів).

Знання й уміння, здобуті в процесі вивчення «Менеджмент організацій та управління закладами освіти», а саме: дотримуватись вимог процесуального підходу й ефективності управлінського циклу в діяльності керівника освітньої установи, організації, слідувати принципам ефективності управління, порівнювати ефективність методів управління, інтегрувати кращий науковий і практичний досвід управління закладами освіти й рекомендувати його до застосування з урахуванням різних типів і форм власності закладів освіти, – закладають основи наукового підходу до управління та ефективного вирішення усіх завдань професійної діяльності.

Характеристика навчальної дисципліни

«Менеджмент організацій та управління закладами освіти»

Призначення навчальної дисципліни.

Знання й уміння, здобуті в процесі вивчення дисципліни «Менеджмент організацій та управління закладами освіти», є опорними для професійної діяльності менеджера освітньої організації. Після вивчення дисципліни студент повинен мати цілісне уявлення про процес управління та усвідомлювати місце і роль керівника в системі управління закладом освіти.

Мета вивчення навчальної дисципліни.

Метою навчальної дисципліни «Менеджмент організацій та управління

зкладами освіти» є теоретичне обґрунтування управління освітніми організаціями; розвиток системного управлінського мислення студентів на основі усвідомлення напрямів еволюції та тенденцій розвитку науки і практики менеджменту; формування готовності до управлінської діяльності на наукових засадах із застосуванням основних концепцій управлінської діяльності.

Завдання вивчення навчальної дисципліни.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Менеджмент організацій та управління закладами освіти» є визначення сутності основних понять науки управління та методики управлінської діяльності; формування цілісного уявлення про процес управління та усвідомлення місця і ролі керівника у системі управління закладом освіти; розвиток умінь відстежувати закономірності, дію законів та прояв принципів управління в практичній діяльності; сформулювати мету, завдання власної управлінської діяльності; організувати діяльність з точки зору дотримання вимог процесуального підходу та ефективності управлінського циклу; застосовувати системний та ситуаційний підходи до управління закладом освіти.

Програмні результати навчання за дисципліною

«Менеджмент організацій та управління закладами освіти»

Сформовані компетентності	Результати навчання за дисципліною	Методи оцінювання	Методи навчання
ІК. Здатність розв'язувати складні, спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері управління, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій за невизначеності умов і вимог	ПРН 2 Здатність перевіряти результати діяльності організації на засадах кваліметричного підходу, поєднувати експертні процедури в управлінській діяльності з іншими методами оцінювання, встановлювати критерії та показники оцінювання динаміки розвитку організації, яку буде поглиблено під час вивчення проблем управління якістю освіти, аудиту, стратегічного	<i>Поточне</i> тестування й опитування (усне, письмове); <i>модульний контроль</i> – тестування; <i>підсумковий контроль</i> – екзамен (тестування, розгорнута відповідь, виконання практичного	<i>За характером пізнавальної діяльності:</i> пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, проблемного викладу, частково-пошукові, дослідницькі. <i>Продуктивні методи:</i> проблемний виклад, частково-пошукові, кейс-стаді, бесіди та дискусії.

	менеджменту	завдання)	<i>За способом педагогічного керівництва:</i> пояснення викладача, самостійна робота. Самостійна робота з використанням можливості мережі Інтернет з наданням відповідних посилань на джерело інформації. Самостійна підготовка з використанням друкованих підручників, навчальних посібників, а також інших локальних і мережевих інформаційних ресурсів
ЗК2. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності)	ПРН 3 Уміння за результатами аналітичної діяльності визначати стратегію конкурентної переваги, обирати оптимальну корпоративну стратегію з урахуванням прийняттого рівня ризику, що слугуватиме підґрунтям для більш глибокого усвідомлення теорії та практики стратегічного та інноваційного менеджменту		
ЗК3. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій	ПРН 5 Уміння формувати систему менеджменту організації (окремих підсистем) із урахуванням масштабів і напрямів діяльності, особливостей сфери освіти, що є першоосновою для подальшого навчання за освітньою програмою		
ЗК4. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети	ПРН 21 Знання, розуміння та критичне осмислення основних теорій, принципів і методів аналізу й оцінювання процесів діяльності освітньої організації, які є базовими для здійснення аналізу різних систем, об'єктів та видів діяльності		
ФК1. Здатність обирати та використовувати концепції, методи та інструментарій менеджменту, в тому числі відповідно до визначених цілей і міжнародних стандартів	ПРН 23 Дотримуватись вимог процесуального підходу й ефективності управлінського циклу в діяльності керівника освітньої установи, організації, слідувати принципам ефективності управління, порівнювати ефективність методів управління, інтегрувати кращий науковий і практичний досвід		

	управління закладами освіти й рекомендувати його до застосування з урахуванням різних типів і форм власності закладів освіти, що закладає основи наукового підходу до управління та ефективного вирішення усіх завдань професійної діяльності		
ФК5. Здатність створювати й організовувати ефективні комунікації в процесі управління			
ФК9. Здатність аналізувати та структурувати проблеми освітньої організації, приймати ефективні управлінські рішення та забезпечувати їх реалізацію			
ФК10. Здатність до управління освітньою організацією та її розвитком			

Згідно з вимогами освітньої програми здобувачі освіти мають

знати:

- основні поняття та категорії менеджменту;
- закони, закономірності та принципи управління;
- мету та завдання управлінської діяльності;
- основи концепцій процесного, системного та ситуаційного підходів до управління;
- основні функції управління, їхній зміст; сутність управлінського циклу;
- методи управління;
- основні вимоги до сучасного керівника; ознаки успішності та обмеження керівника;
- різні типи, стилі та моделі керівництва;

уміти:

- використовувати кращий науковий та практичний досвід різних наукових шкіл та концепцій менеджменту;
- відстежувати закономірності, дію законів та прояв принципів управління в практичній діяльності;
- сформулювати мету, завдання власної управлінської діяльності;
- організувати діяльність з точки зору дотримання вимог процесуального підходу та ефективності управлінського циклу;
- застосовувати до управління системний підхід;
- застосовувати до управління ситуаційний підхід;
- вирішувати задачі менеджменту в конкретних умовах діяльності, моделювати в системі методів управління;
- провести мікродослідження щодо визначення власної готовності до виконання певних управлінських функцій, встановлення ступеня сформованості професійно необхідних властивостей та здібностей.

РОЗДІЛ 2

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МЕНЕДЖМЕНТ ОРГАНІЗАЦІЙ ТА УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДАМИ ОСВІТИ»

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Еволюція управлінської думки.

Тема 1.1. Становлення та розвиток менеджменту.

Менеджмент як специфічна сфера людської діяльності. Менеджмент як система наукових знань. Мистецтво управління. Історичні передумови виникнення менеджменту як науки управління: Зарубіжні наукові школи, теорії та концепції менеджменту. Досягнення сучасного менеджменту та погляд у майбутнє теорії та практики управління.

Тема 1.2. Становлення і розвиток управління в галузі освіти.

Фактори, що зумовлюють розвиток управління в освіті. Сучасна

концепція розвитку управління. Напрями удосконалення управлінської діяльності.

Тема 1.3. Професійна відповідність сучасного менеджера.

Вимоги до сучасного менеджера. Основні ознаки успішності керівника. Обмеження керівника. Загальна характеристика моделі сучасного менеджера.

Змістовий модуль 2. Методологія та теорія менеджменту.

Тема 2.1. Основні поняття та категорії управління.

Сутність, роль та методологічні основи менеджменту. Поняття «управління», «керівництво», «менеджмент». Закони, закономірності та принципи управління. Мета, завдання, об'єкт та суб'єкт управління. Принципова схема управління. «Піраміда» управління. Поняття функцій управління. Класифікація функцій управління за різними ознаками. Поняття методів управління. Класифікація методів управління за різними ознаками.

Змістовий модуль 3. Концептуальні засади менеджменту.

Тема 3.1. Процесний підхід до управління закладом освіти.

Процес управління. Загальні функції управління. Управлінський цикл.

Аналіз як функція управління. Планування як функція управління. Організовування як функція управління. Контролювання як функція управління. Регулювання як функція управління.

Тема 3.2. Системний підхід до управління закладом освіти.

Сутність системного підходу. Поняття системи. Ознаки соціальних систем. Управлінська діяльність як система.

Тема 3.3. Ситуаційний підхід до управління закладом освіти.

Сутність ситуаційного підходу. Ситуаційні змінні внутрішнього та зовнішнього середовища. Різні типи, стилі та моделі управління у контексті ситуаційного підходу.

Зміст навчальної дисципліни

Розподіл годин / тем за видами занять

№ з/п	Назва теми/розділу дисципліни	Форми організації навчання в годинах				Усього
		Лекції	Практичні заняття	Семінарські заняття	Самостійна робота	
1.	Змістовий модуль 1. Еволюція управлінської думки	6	-	4	15	25
2	Змістовий модуль 2. Методологія та теорія менеджменту	4	-	2	15	21
3.	Змістовий модуль 3. Концептуальні засади менеджменту	10	-	4	30	44

Тематичний план лекцій

№ з/п	Назва теми лекції	Кількість годин	Форма проведення (оглядова, проблемна та ін.)	Завдання для студентів до лекції
1.	Становлення та розвиток менеджменту	2	Тематична	- Назвати основні передумови виникнення менеджменту як діяльності. - Вказати на основні передумови виникнення науки менеджменту. - Назвати особливості та досягнення шкіл менеджменту. - Пояснити особливості менеджменту у міжнародному контексті. Порівняти підходи до управління в Японії а Америці. - Назвати перспективні напрями розвитку менеджменту у XXI ст. - Сформулювати задачі менеджменту як діяльності та як науки. - Порівняти інтуїтивний, емпіричний та наукові підходи до управління

2.	Становлення і розвиток управління в галузі освіти	2	Тематична	- Рокрити основні етапи становлення управління в галузі освіти. - Розкрити особливості української школи управління. - Назвіть вимоги до управління закладами освіти, які визначено у Законі «Про освіту», Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 р.
3	Професійна відповідність сучасного менеджера	2	Тематична	- Назвати особливості управлінської праці керівника. - Розкрити системоутворюючі якості керівника. - Пояснити ознаки успішності та обмеження керівника (за М. Вудвоком та Д. Френсісом)
4.	Основні поняття та категорії управління	4	Тематична	- Порівняти поняття «управління», «керівництво», «менеджмент» (зокрема в освіті). - Сформулювати загальну та конкретну мету управління організацією (зокрема в освіті). - Накреслити та пояснити принципову схему управління організацією (зокрема в освіті). - Побудувати та пояснити піраміду управління організацією (зокрема в освіті). - Назвати та розкрити сутність основних законів управління. - Назвати та розкрити сутність основних закономірностей управління (зокрема в освіті). - Назвати та розкрити сутність основних принципів управління (зокрема в освіті). - Назвати та розкрити сутність основних груп методів управління (зокрема в освіті)
5.	Процесний підхід до управління закладом освіти	6	Тематична	- Пояснити сутність концепції процесного підходу до управління, дати визначення понять «функція управління» та «управлінський цикл».

				- Розкрити особливості аналізування як загальної функції управління (сутність, рівні, етапи, види, методи). - Розкрити особливості планування як загальної функції управління (сутність, цілепокладання, етапи, види, методи). - Розкрити особливості організовування як загальної функції управління (сутність, складові, етапи, делегування повноважень та відповідальності). - Розкрити особливості контролювання як загальної функції управління (сутність, етапи, види, принципи ефективності). - Розкрити особливості регулювання як загальної функції управління (сутність, зв'язок з іншими функціями, спрямованість на удосконалення)
6.	Системний підхід до управління закладом освіти	2	Тематична	- Розкрити сутність концепції системного підходу до управління. - Назвати ознаки соціальних систем. - Розкрити основні складові системи управління
7	Ситуаційний підхід до управління закладом освіти	2	Проблемна	- Розкрити сутність концепції ситуаційного підходу до управління. - Навести приклади моделювання в системі методів управління. - Розкрити зв'язок типів, стилів управління та моделей управлінської діяльності керівника

РОЗДІЛ 3
ПЛАНИ АУДИТОРИХ ЗАНЯТЬ
Лекції

Тема 1. Становлення та розвиток менеджменту

План

1. Менеджмент як вид діяльності та наука про управління.
2. Передфаза наукового управління.
3. Наукові школи менеджменту.
4. Менеджмент у міжнародному контексті.
5. Основні ідеї та концепції сучасного менеджменту.

Література:

Основна: [1, 2, 3, 4, 5]

Додаткова: [1, 5, 6]

Тема 2. Становлення і розвиток управління в галузі освіти

План

1. Еволюція управління у галузі освіти.
2. Сучасний стан теорії та практики менеджменту в освіті.
3. Фактори, що зумовлюють розвиток управління в освіті.

Література:

Основна: [1, 2, 6]

Додаткова: [1, 4, 5, 7]

Тема 3. Професійна відповідність сучасного менеджера

План

1. Особливості управлінської діяльності.
2. Особливості управління закладом освіти.
3. Вимоги до сучасного керівника та його професійної підготовки.

4. Особливості професійної підготовки керівника освіти.
5. Ознаки успішності та основні обмеження керівника.

Література:

Основна: [1, 2, 3]

Додаткова: [3, 4, 5, 6]

Тема 4. Основні поняття та категорії управління

План

1. Співвідношення понять синонімічного ряду «управління».
2. Мета управління; об'єкт, суб'єкт та принципова схема управління.
3. Піраміда управління.
4. Закони, закономірності, принципи управління.
5. Методи управління.

Література:

Основна: [1, 2, 3]

Додаткова: [2, 3, 4, 6, 8, 10]

Тема 5. Процесний підхід до управління закладом освіти

План

1. Поняття функцій управління та управлінського циклу.
2. Аналітична діяльність.
3. Планування.
4. Організовування як функція управління.
5. Контроль в управлінні організацією.
6. Регулювання як функція менеджменту.

Література:

Основна: [1, 2, 5]

Додаткова: [2, 4, 5, 6, 10]

Тема 6. Системний підхід до управління закладом освіти

План

1. Сутність системного підходу.
2. Ознаки соціальних систем.
3. Заклад освіти як соціально-педагогічна система.
4. Управлінська діяльність як система.
5. Вимоги системного підходу до управління закладом освіти.

Література:

Основна: [1, 2, 5]

Додаткова: [3, 4, 5, 6, 10]

Тема 7. Ситуаційний підхід до управління закладом освіти

План

1. Сутність ситуаційного підходу.
2. Ситуаційні змінні внутрішнього та зовнішнього середовища.
3. Моделювання в системі методів управління.
4. Різні типи, стилі та моделі управління.
5. Мистецтво управління.

Література:

Основна: [1, 2, 4]

Додаткова: [3, 4, 5, 6]

Семінарські заняття

Тематичний план семінарських занять

№ з/п	Назва теми заняття	Кількість годин	Форма проведення	Завдання для студентів до заняття
1	Еволюція управлінської думки як предмет історії вчень менеджменту	2	Презентація та обговорення повідомлень	Опрацювати тексти лекцій.

			рефератів	Опрацювати літературу. Підготувати реферат, зробити його презентацію
2	Основні ознаки успішності та обмеження керівника	2	Розгорнута бесіда, презентація та обговорення творчих робіт, мікродосліджень	Опрацювати тексти лекцій. Опрацювати літературу. Підготувати творчу роботу та зробити її презентацію. Провести мікродослідження та зробити його презентацію
3	Управлінський тезаурус сучасного керівника	2	Розгорнута бесіда	Опрацювати тексти лекцій. Опрацювати літературу. Підготувати виступи за планом заняття. Заповнити порівняльні таблиці
4	Загальні функції управління	2	Розгорнута бесіда	Опрацювати тексти лекцій. Опрацювати літературу. Підготувати виступи за планом заняття. Заповнити порівняльні таблиці
5	Управлінська діяльність як система та застосування ситуаційного підходу до управління	2	Кейс-стаді	Опрацювати тексти лекцій. Опрацювати літературу. Підготувати управлінські ситуації на тестовій основі

Семінарське заняття № 1

Тема: Еволюція управлінської думки як предмет історії вчень менеджменту

Мета: Поглибити знання про сутність менеджменту з позиції вивчення історії розвитку управління як діяльності та науки; з'ясувати логіку розвитку науки управління та формування її перспектив; розкрити можливості практичного інтегрованого застосування ідей різних наукових шкіл менеджменту та сучасних моделей до управління організаціями.

План

1. Основні ідеї та здобутки передфази наукового управління.

2. Головні ідеї та положення наукових шкіл управління.
3. Теорія та практика менеджменту: міжнародний контекст.
4. Сучасний стан управління закладом освіти та перспективи ХХІ ст.

Рекомендована література:

Основна: [1, 2, 3, 4, 5]

Додаткова: [1, 5, 6].

***Навчально-методичні рекомендації та завдання
до семінарського заняття***

1. Опрацювати тексти лекцій № 1, № 2.
2. Ознайомитись із рекомендованою науково-методичною літературою для уточнення, розширення, повного висвітлення питань семінару.
3. Під час обговорення питань семінарського заняття необхідно звернути увагу та розкрити такі аспекти:

З 1 питання «Основні ідеї та здобутки передфази наукового управління»:

- Внесок Конфуція у становлення управління.
- Ідеї Сюнь-цзи.
- Закони та принципи управління (правління) в роботах Платона та Арістотеля.
- Френсіс Бекон про розпорядність.
- Кант про важливість виховання та управління.
- Індустріальний менеджмент ХІХ ст.
- Фактори, що зумовили виникнення наукового управління.

З 2 питання «Головні ідеї та положення наукових шкіл управління»:

- *Школа наукового управління* (Ф. Тейлор, Ф. та Л. Гільберт, Г. Форд, Г. Емерсон, Г. Гант, О. Гастев, Ф. Дунаєвський).
- *Класична школа* (А. Файоль, М. Вебер, Л. Урвік, Д. Муні, П. Керженцев, Д. Гвішіані, А. Омаров).
- *Неокласична школа* (М. Фолет, Д. Карнегі, Ч. Барнард, Х. Мюнстерберг, Е. Мейо, І. Геллерштейн).
- *Школа поведінкових наук* (Д. Мак-Грегор, А. Маслоу, Ф. Герберг, Р. Блейк та Д. Мутон, М. Туган-Барановський).

- Емпірична школа (П. Друкер, Т. Санталайнен, Лі Яккока, Мері Кей).

Примітка. Підготовка до 2 питання семінару передбачає заповнення таблиці, перевірка якої та доповнення відбуватиметься під час заняття:

Наукові школи менеджменту

№	Наукова школа	Період існування	Представники	Основні ідеї та положення

З 3 питання «Теорія та практика менеджменту: міжнародний контекст»:

- Технократичний підхід американської моделі менеджменту.
- Реалізація принципу про рівність та співробітництво у японському менеджменті.
- Прагматичність та інтегативний характер європейської моделі управління.

Перевірка виконання самотійного завдання: «На основі аналізу наукової джерельної бази порівняти особливості американської, японської та європейської шкіл менеджменту». Форма звіту – порівняльна таблиця.

З 4 питання «Сучасний стан управління в освіті та перспективи ХХІ ст.»:

- Сучасні підходи до ефективного управління.
- Головні стратегії менеджменту ХІХ ст.

Під час підготовки виступів доцільно задіяти слайди для мультимедійного носія інформації. Це дозволить впорядкувати повідомлення, зробити його наочним, поповнити файлотеку кабінету кафедри, звернутись до матеріалів семінару будь-коли у разі потреби.

Виступи повинні бути до 3 хвилин.

Семінарське заняття № 2

Тема: Основні ознаки успішності та обмеження керівника

***Мета:** Закріпити та поглибити знання вимог до сучасного керівника, ознак успішності та головних перешкод ефективній діяльності; усвідомити складність та творчий характер управління; визначити власні сильні та слабкі*

сторони як підґрунтя для керівної роботи.

План

1. Особливості управлінської діяльності.
2. Вимоги до сучасного керівника та його професійної підготовки.
3. Ознаки успішності керівника.
4. Головні обмеження керівника.
5. Особливості самоменеджменту як технології саморозвитку керівника та підвищення ефективності управлінської діяльності.

Рекомендована література:

Основна: [14, 15, 24]

Додаткова: [31, 35, 36, 37, 39, 40, 48, 50]

Навчально-методичні рекомендації та завдання до семінарського заняття

1. Опрацювати текст лекції №3 «Професійна відповідність менеджера».
2. Ознайомитись із відповідною науково-методичною літературою для уточнення, розширення, висвітлення питань семінару.
3. Під час обговорення питань семінарського заняття необхідно звернути увагу та розкрити такі аспекти:

З 1 питання: «Особливості управлінської діяльності»:

- Особливості управлінської діяльності за Ф. Хмілем.
- Базові ознаки управлінської діяльності, які відрізняють її від інших видів діяльності за М. Мартиненком.

З 2 питання: «Вимоги до сучасного керівника та його професійної підготовки»:

- Ситемоутворюючі якості успішного керівника: фізичне та психічне здоров'я, моральність, інтелект.
- Вимоги до професійної підготовки керівника.
- Схарактеризуйте концептуальні здібності керівника.

- Схарактеризуйте комунікативні здібності керівника.
- Схарактеризуйте технічні здібності керівника.
- Поясніть особливості моделі «керівник-господарник».
- Поясніть особливості моделі «керівник-дослідник».
- Поясніть особливості моделі «керівник-педагог».
- Поясніть особливості моделі «керівник-менеджер».
- Схарактеризуйте соціальні вимоги до керівника.
- Схарактеризуйте моральні вимоги до керівника.
- Схарактеризуйте комунікативні вимоги до керівника.
- Схарактеризуйте ділові вимоги до керівника.

З 3 питання: «Ознаки успішності керівника»:

- Якості керівника за М. Вудвоком та М. Френсісом: бажання просунутись по службових сходах; уміння спільно працювати з іншими людьми, високий рівень комунікабельності; здатність брати на себе відповідальність і йти на певний ризик; уміння делегувати повноваження; спеціальна управлінська підготовка та досвід роботи; здібність генерувати ідеї; вміння легко застосувати різні стилі керівництва; сімейна підтримка; гарне здоров'я.
- Якості керівника за С. Паркінсоном, які зумовлюють якість управлінської діяльності.

З 4 питання «Головні обмеження керівника: причини, ознаки, шляхи подолання »:

- Невміння керувати собою.
- Розмиті особисті цінності та цілі.
- Зупинений саморозвиток.
- Відсутність навичок вирішувати проблеми, нерозуміння особливостей управлінської роботи.
- Брак творчості.
- Невміння впливати на людей, навчати, формувати колектив.

З 5 питання «Особливості самоменеджменту як технології саморозвитку керівника та підвищення ефективності управлінської діяльності»:

- Розкрити особливості самоменеджменту як технології саморозвитку керівника та підвищення ефективності управлінської діяльності.
- Представити результати проведеного мікродослідження за методикою М. Вудвока та М. Френсіса та встановити рівень власної готовності до управління (Вудвок М., Френсис Д. Раскрепощенный менеджер. Москва : Дело, 1991).

Семінарське заняття № 3

Тема: Управлінський тезаурус сучасного керівника

Мета: закріпити знання основних теоретичних понять та категорій управління, формувати вміння визначати їх дію на практиці.

План

1. Сутність основних понять менеджменту: управління, менеджмент, керівництво.
2. Мета та завдання управління як науки та діяльності.
3. Об'єкт, суб'єкт та принципова схема управління.
4. Піраміда управління.
5. Закони, закономірності, принципи управління.
6. Методи управління.

Література:

Основна:[1, 2, 3]

Додаткова:[2, 3, 4, 6, 8, 10]

Навчально-методичні рекомендації та завдання до семінарського заняття

1. Опрацювати текст лекції № 4 «Основні поняття та категорії управління».
2. Ознайомитись із відповідною науково-методичною літературою для уточнення, розширення, висвітлення питань семінару.
3. Під час підготовки до семінарського заняття, розкриваючи основні питання плану, звернути увагу на такі аспекти:

З 1 питання «Сутність основних понять менеджменту»:

- Зіставте погляди різних вчених на поняття «менеджмент», «управління», «керівництво». Знайти спільне у визначеннях цих понять різними авторами (Хміль Ф. І., Мартиненко М. М., Вершигора Є. Є., Кузьмін М. І., Большаков А. С, Кабушкін М. І. та ін.).
- Дати визначення понять «менеджмент», «управління», «керівництво».

З 2 питання «Мета та завдання управління як науки та діяльності»:

- Назвіть загальні та конкретні цілі управління.
- Назвіть завдання управління.

З 3 питання «Об'єкт, суб'єкт та принципова схема управління»:

- Назвіть властивості суб'єкта і об'єкта управління, розкрийте сутність відносин між ними.
- Змалювати принципову схему управління.

З 4 питання «Піраміда управління»:

- Розкрити структуру управління з точки зору ієрархії влади в організації.

З 5 питання «Закони, закономірності, принципи управління»:

- Дати визначення законів. Сформулювати основні. Пояснити їх. Навести приклади дії.
- Дати визначення закономірностей. Сформулювати основні. Пояснити їх. Навести приклади дії.
- Дати визначення принципів. Сформулювати основні. Пояснити їх. Навести приклади дії.

З 6 питання «Методи управління»:

- На основі наукової літератури здійснити класифікацію методів управління.
- Підготувати управлінську ситуацію з її рішенням на тестовій основі, яке доводило б, що залежно від умов, можливе застосування різних методів.

Семінарське заняття № 4

Тема: Загальні функції управління

Мета: закріпити та поглибити знання про процесного підходу до управління,

поняття функцій управління, їх особливостей та місця в управлінському циклі; формувати уміння реалізовувати їх на практиці.

План

1. Поняття функцій управління та управлінського циклу.
2. Аналітична діяльність.
3. Планування.
4. Організовування як функція управління.
5. Контроль в управлінні організацією.
6. Регулювання як функція менеджменту.

Література:

Основна: [1, 2, 5]

Додаткова: [2, 4, 5, 6, 10]

Навчально-методичні рекомендації та завдання до семінарського заняття

1. Опрацювати тексти лекцій «Концепція процесуального підходу до управління».
2. Ознайомитись із відповідною науково-методичною літературою для уточнення, розширення, висвітлення питань семінару.
3. Під час підготовки до семінарського заняття, розкриваючи основні питання плану, звернути увагу на такі аспекти:

З 1 питання «Поняття функцій управління та управлінського циклу»:

- Пояснить, чому менеджмент може бути поданий у вигляді процесу управління.
- Дати визначення поняття «функції управління».
- Розкрийте сутність управлінського циклу.

З 2 питання «Аналітична діяльність»:

- Розкрити особливості аналізування як загальної функції управління (сутність, рівні, етапи, види, методи).

З 3 питання «Планування»:

- Розкрити особливості планування як загальної функції управління (сутність, цілепокладання, етапи, види, методи).

З 4 питання «Організовування як функція управління»:

- Розкрити особливості організовування як загальної функції управління (сутність, складові, етапи, делегування повноважень та відповідальності).

З 5 питання «Контроль в управлінні організацією»:

- Розкрити особливості контролювання як загальної функції управління (сутність, етапи, види, принципи ефективності).

З 6 питання «Регулювання як функція менеджменту»:

- Розкрити особливості регулювання як загальної функції управління (сутність, зв'язок з іншими функціями, спрямованість на удосконалення).

Підготувати повідомлення або презентацію щодо шляхів удосконалення загальних функцій управління.

Форма звіту – реферат або презентація.

Семінарське заняття № 5

Тема: Управлінська діяльність як система та застосування ситуаційного підходу до управління

***Мета:** закріпити знання основних теоретичних понять системного та ситуаційного підходів до управління, формувати уміння діяти з позиції цих підходів.*

План

1. Сутність системного підходу.
2. Управлінська діяльність як система. Вимоги системного підходу до управління закладом освіти.
3. Сутність ситуаційного підходу.
4. Різні типи, стилі та моделі управління.
5. Мистецтво управління. Моделювання в системі методів управління.

Література:

Основна:[1, 2, 4, 5]

Додаткова:[3, 4, 5, 6, 10]

***Навчально-методичні рекомендації та завдання
до семінарського заняття***

1. Опрацювати тексти лекцій № 6 «Системний підхід до управління» та № 7 «Ситуаційний підхід до управління».
2. Ознайомитись із відповідною науково-методичною літературою для уточнення, розширення, висвітлення питань семінару.
3. Під час підготовки до семінарського заняття, розкриваючи основні питання плану, звернути увагу на такі аспекти:

З 1 питання «Сутність системного підходу»:

- Розкрити сутність концепції системного підходу до управління.
- Назвати ознаки соціальних систем.
- Встановити особливості закладу освітньої системи.

З 2 питання «Управлінська діяльність як система. Вимоги системного підходу до управління закладом освіти»:

- Розкрити основні складові системи управління.
- Розкрийте за Ю. К. Конаржевським особливості управління закладом освіти як системою.

З 3 питання «Сутність ситуаційного підходу»:

- Розкрити сутність ситуаційного підходу.
- Визначити основні ситуаційні змінні зовнішнього та внутрішнього середовища та особливості їх впливу на організацію, управлінську діяльність.
- Розкрийте особливості ситуаційного підходу у контексті управління персоналом.

З 4 питання «Різні типи, стилі та моделі управління»:

- Розкрити зв'язок типів, стилів управління та моделей управлінської діяльності керівника.
- Розробити управлінський кейс на тестовій основі з обґрунтуванням варіанту

його ефективного рішення.

3 5 питання «Мистецтво управління. Моделювання в системі методів управління»:

- Розкрити сутність мистецтва управління.
- Довести можливості моделювання в системі методів управління.
- Розкрийте особливості ситуаційного підходу у контексті мистецтва управління.

РОЗДІЛ 4

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тематичний план самостійних робіт студента

№ з/п	Тема	План самостійної роботи студента
1	Становлення та розвиток менеджменту	- Розкрийте, в чому полягає значення менеджменту. - Поясніть, які задачі вирішує менеджер. - Поясніть, які фактори обумовлюють необхідність управління організацією. - Розкрийте особливості управлінської праці. - Поясніть, чому менеджмент належить до прикладних наук. - Визначте складові, якими наука менеджменту відрізняється від інших наук. - Доведіть правомірність оцінювання управління як мистецтва. - На основі аналізу науково-методичної літератури та практики управління доведіть необхідність та перспективність розвитку менеджменту як науки. - Поясніть історичні передумови виникнення менеджменту як науки управління. - Дайте загальну характеристику школі наукового управління. - Охарактеризуйте сутність досліджень учених класичної школи управління. - Обґрунтуйте причини виникнення неокласичної школи управління та дайте їй загальну характеристику. - З'ясуйте сутність предмета досліджень вчених школи поведінкових наук. - На основі аналізу наукової джерельної бази порівняти особливості американської, японської та європейської шкіл менеджменту. - Назвіть ключові перспективні ідеї розвитку менеджменту у XXI ст.
2	Становлення і розвиток управління в галузі освіти	- Розкрийте екзогенні фактори (зовнішнього середовища) впливу на розвиток управління освітою: науково-технічний

		прогрес; зміни соціально-економічного стану в країні; зміни у ставленні та вимогах держави і суспільства до закладу освіти; розвиток психолого-педагогічної науки, теорії управління та інших суміжних наук; тенденція входження керівників освітніх закладів до загального менеджерського складу; соціально-політичні фактори; світовий контекст розвитку освіти, розширення міжнародної активності, зв'язків; ринкові фактори тощо. - Розкрийте ендogenous (внутрішні) фактори впливу на розвиток управління: розвиток закладу освіти як соціально-педагогічної системи; тенденції щодо моделювання освітніх закладів, розширення мережі закладів різних типів; «тиск знизу», що позначається у незадоволенні учасників освітнього процесу існуючою системою управління; зростаючі вимоги до особистості керівника закладу, рівня його функціональної компетентності; оновлення змісту освіти та технологій навчання тощо. - Розкрийте сучасну концепцію розвитку управління в освіті. - Визначте основні протиріччя та проблеми управління сучасним закладом освіти. - Назвіть головні напрями удосконалення управлінської діяльності
3	Професійна відповідність сучасного менеджера	- Схарактеризуйте концептуальні здібності керівника. - Схарактеризуйте комунікативні здібності керівника. - Схарактеризуйте технічні здібності керівника. - Поясніть особливості моделі «керівник-господарник». - Поясніть особливості моделі «керівник-дослідник». - Поясніть особливості моделі «керівник-педагог». - Поясніть особливості моделі «керівник-менеджер». - Схарактеризуйте соціальні вимоги до керівника. - Схарактеризуйте моральні вимоги до керівника. - Схарактеризуйте комунікативні вимоги до керівника. - Схарактеризуйте ділові вимоги до керівника. - Розкрийте особливості ознак успішності за М. Вудвоком та М. Френсісом. - Розкрийте основні обмеження для керівника за М. Вудвоком та М. Френсісом. - Проведіть дослідження за методикою М. Вудвока та М. Френсіса та встановіть рівень власної готовності до управління. Виявіть проблеми та розробіть заходи щодо їх вирішення. - Розкрийте особливості самоменеджменту як технології саморозвитку керівника та підвищення ефективності управлінської діяльності
4	Основні поняття та категорії управління	- Зіставте погляди різних вчених на поняття «менеджмент», «управління», «керівництво». - Змалюйте на поясніть принципову схему управління. - Назвіть загальні та конкретні цілі управлінської діяльності. - Назвіть та схарактеризуйте основні закони та закономірності

		менеджменту. - Назвіть властивості суб'єкта і об'єкта управління, розкрийте сутність відносин між ними. - Розкрийте поняття і сутність принципів менеджменту. - На основі наукової літератури зробіть класифікацію функцій управління за різними ознаками. - На основі наукової літератури здійсніть класифікацію методів управління
5	Процесний підхід до управління	- Поясніть, чому менеджмент може бути поданий у вигляді процесу управління. - Розкрийте суть управлінського циклу. - Схарактеризуйте методи аналітичної діяльності керівника. - Поясніть процес декомпозиції мети як основу функції планування. - Розкрийте вимоги до формулювання цілей. - Поясніть логіку та взаємозв'язок етапів планування. - Здійсніть процедуру декомпозиції мети управління (на конкретному прикладі системи, процесу діяльності). Обґрунтуйте, які проблеми та як можна вирішити у такий спосіб. - Поясніть, у чому різниця між термінами «організація» і «організовування». - Розкрийте особливості попереднього, поточного та підсумкового видів контролю. - Поясніть відмінності між контролем, перевіркою, обліком, оцінюванням. - Розкрийте взаємозв'язки функції регулювання з іншими загальними функціями управління. - Розкрийте можливості моделювання в системі методів управління
6	Системний підхід до управління	- На основі наукової літератури встановіть особливості закладу освітньої системи. - Поясніть, в чому полягає синергізм системи «заклад освіти». - Розкрийте адаптивність як характерну рису системи «заклад освіти». - Поясніть, в чому полягає відкритість системи «заклад освіти». - Розкрийте за Ю. К. Конаржевським особливості управління закладом освіти як системою. - Розкрийте сутність закону досягнення цілей, як одного із законів розвитку систем. - Розкрийте сутність закону критичної маси управління, як одного із законів розвитку систем. - Здійснити аналіз системи «заклад освіти» (за місцем навчання, роботи). - Здійснити аналіз системи управління закладом освіти (за місцем навчання, роботи)
7	Ситуаційний підхід до управління	- Поясніть причини виникнення ситуаційного підходу до управління. - Зробіть класифікацію основних змінних організації та

		управління нею. - Схарактеризуйте змінні внутрішнього середовища організації. - Схарактеризуйте змінні зовнішнього середовища організації. - Поясніть, яка основна ідея об'єднує прибічників ситуаційного підходу до управління. - Поясніть різницю між ситуаційним підходом та методом ситуацій. - Назвіть та схарактеризуйте методи прямого впливу на організацію. - Назвіть та схарактеризуйте методи непрямого впливу на організацію. - Розкрийте особливості ситуаційного підходу у контексті мистецтва управління. - Розкрийте особливості ситуаційного підходу у контексті управління персоналом. - Розкрийте особливості ситуаційного підходу у контексті мистецтва критики. - Розкрийте особливості ситуаційного підходу у контексті стилів управління. - Змодельуйте управлінську ситуацію та запропонуйте варіанти її вирішення. Обґрунтуйте кожен з них з точки зору ситуаційного підходу
--	--	--

Задання для самостійної роботи та критерії оцінювання

№ п/п	Опис завдання	Час для виконання (год.)		Критерії оцінювання
1	На основі аналізу наукової джерельної бази порівняти особливості американської, японської та європейської шкіл менеджменту	5	5	- Інформаційна достатність джерельної бази. - Аргументованість відповіді. - Правильність формулювань. - Логічність викладу матеріалу. - Повнота виконання. - Самостійність виконання. - Дотримання вимог щодо оформлення тексту, таблиць, рисунків, літератури. - Культура письмового мовлення. - Наявність узагальнень та висновків
2	Підготувати реферат або презентацію на тему «Становлення та розвиток управління в галузі освіти»	5	5	
3	Провести мікродослідження з проблем готовності здобувача до управління	5	5	
4	На основі наукової літератури зіставити погляди різних вчених на поняття «менеджмент», «управління», «керівництво» (заповнити порівняльні таблиці)	5	5	
	На основі наукової літератури зробити класифікацію функцій управління за різними ознаками (заповнити порівняльні таблиці)	5	5	

	Змалюйте на поясніть принципову схему управління в організації, де працюєте (начаєтесь)	5	5	
5	Підготувати повідомлення або презентацію щодо шляхів удосконалення загальних функцій управління	10	20	
6	Описати систему управління закладом освіти	10	14	
7	Розробити управлінський кейс на тестовій основі з обґрунтуванням варіанту його ефективного рішення	10	14	
	<i>Разом</i>	60	78	Максимальна кількість балів за одне завдання – 5

РОЗДІЛ 5

КОНТРОЛЬ ЗА НАВЧАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

Види контролю

- Поточний.
- Модульний.
- Підсумковий.

Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Тривалість проведення: 2 години.

Максимальна кількість балів: 15 балів.

Виконання тестових завдань: 0,5 бала за кожне правильно виконане завдання (максимальна кількість балів – 10), вирішення управлінського кейсу – максимальна кількість балів – 5.

Бали	Критерії оцінювання практичного завдання
5	Практичне завдання виконано правильно й у повному обсязі
4	Практичне завдання виконано в повному обсязі, але здобувач припустився незначних помилок
3	Завдання виконано неповністю, наявні незначні помилки у виконанні
2	Завдання виконано більше, ніж на половину; наявні суттєві помилки у виконанні завдання
1-0	Завдання не виконано, або виконано менше, ніж на половину й з суттєвими помилками

Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Вид контролю: екзамен.

Форма проведення: письмова.

Тривалість проведення: 2 години.

Максимальна кількість балів: 40 балів (тестові завдання, практичні завдання). Виконання тестових завдань: 1 бал за кожен правильно надану відповідь (максимальна кількість балів – 20), практичне завдання – максимальна кількість балів – 20).

Критерії оцінювання практичних завдань	Максимальна кількість балів
Повнота відповіді	4
Чіткість, послідовність викладення матеріалу, правильні логічні висновки й узагальнення	4
Переконливість, обґрунтованість, аргументованість	4
Правильність оформлення наведених у роботі цитат, виносок, посилань, таблиць, рисунків тощо	4
Наявність узагальнень і висновків	4
Разом	20

Шкала відповідності оцінок

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Значення оцінки
90 – 100	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
74-89	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
60-73	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
35-59	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
1-34	Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

Критерії оцінки знань

За 100-бальною системою	Критерії оцінювання відповіді	
	Теоретичні знання	Уміння
90–100	Студент у повній мірі розуміє зміст,	Студент відмінно володіє

	походження теоретичних знань з дисципліни. На високому рівні володіє теоретичними методами наукового пізнання та мислення. Засвоєні студентом знання та його мислення вирізняються системністю	узагальненими способами дій під час розв'язування навчальних і навчально-теоретичних задач. Уміє самостійно розв'язувати основні типи навчально-теоретичних та практичних задач з управління закладом освіти
74–89	Студент усвідомлено володіє теоретичним матеріалом, знає його походження та область (межі) застосування на практиці, допускаючи при цьому незначні помилки логічного й понятійного змісту	Під час розв'язування проблемних управлінських ситуацій конструє необхідний теоретико-понятійний апарат, допускаючи при цьому незначні помилки
60–73	Студент формулює означення теоретичних понять, самостійно виділяє їх змістові (істотні) характеристики. Відтворює теоретичний матеріал, допускаючи при цьому незначні неточності	Студент уміє розв'язувати типові задачі в рамках визначеного (наперед заданого) способу дій. Уміє виділяти основні етапи процесу розв'язування типових задач (виконання способу дій), допускаючи при цьому помилки
35–59	Під час формулювання теоретичних понять студент робить суттєві помилки. Намагається відтворити незначну частину матеріалу в тому вигляді і в тій послідовності, у якій її було розглянуто на лекції або консультації	Студент не уміє розв'язувати типові задачі в рамках визначеного (наперед заданого) способу дій. Водночас близько половини визначених дій (операцій) уміє виконувати самостійно
1–34	Під час формулювання теоретичних понять студент робить системні помилки. Не може обґрунтувати походження понять, виділити істотні (змістові) характеристики. Знання хаотичні та поверхові	Студент не уміє розв'язувати типові задачі в рамках визначеного (наперед заданого) способу дій. Лише з допомогою консультації викладача може виконувати визначені дії (операції)

Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю

Теоретичні питання

1. Сутність управління як виду діяльності.
2. Сутність управління як науки.
3. Сутність управління як мистецтва.
4. Історичні передумови виникнення менеджменту як науки управління.
5. Особливості школи наукового управління.
6. Внесок Фредеріка Тейлора у розвиток наукового менеджменту.
7. Особливості класичної школи управління.
8. Внесок Анрі Файоля у розвиток наукового менеджменту.

9. Внесок Макса Вебера у розвиток наукового менеджменту.
10. Розкрийте особливості неокласичної школи (школи людських стосунків).
11. Внесок Д. Карнегі у розвиток менеджменту.
12. Особливості школи поведінських наук.
13. Сутність теорії «X – Y» Д. Мак-Грегора.
14. Особливості емпіричної школи менеджменту.
15. Особливості американської школи менеджменту.
16. Особливості японської школи менеджменту.
17. Особливості європейської школи менеджменту.
18. Ключові перспективні ідеї розвитку менеджменту в ХХІ столітті.
19. Поняття «менеджмент», «управління» та «керівництво».
20. Мета та завдання управлінської діяльності.
21. Особливості суб'єкта і об'єкта управління, сутність відносин між ними.
22. Основні закони менеджменту.
23. Основні закономірності менеджменту.
24. Поняття і сутність принципів менеджменту.
25. Поняття «піраміди» управління.
26. Взаємозв'язок типів, стилів управління та рольової поведінки керівника.
27. Процесний підхід до управління та суть управлінського циклу
28. Особливості функції аналізування: сутність, задачі та процедура.
29. Види аналітичної діяльності керівника.
30. Групи методів аналітичної діяльності керівника.
31. Особливості планування як функції управління: сутність, види планування.
32. Особливості процесу декомпозиції мети як основи функції планування.
33. Особливості організовування як функції управління: сутність, завдання, процедура.
34. Особливості контролювання як функції управління: сутність, процедура, критерії ефективності.
35. Особливості регулювання як функції управління.

36. Класифікація методів управління та можливості моделювання в системі методів управління.
37. Сутність концепції системного підходу до управління.
38. Сутність концепції ситуаційного підходу до управління.
39. Вимоги до сучасного менеджера та ознаки професійної відповідності.
40. Сучасна концепція розвитку управління в освіті.

Практичні завдання

1. Визначте фактори зовнішнього середовища, які впливають на управління організацією, в якій Ви працюєте (навчаєтесь).
2. Змалюйте структуру управління в організації, в якій Ви працюєте (навчаєтесь).
3. Розробіть алгоритм декомпозивання мети як підґрунтя функції планування.
4. Здійсніть процедуру декомпозиції мети управління (на конкретному прикладі системи, процесу діяльності).
5. Розробіть алгоритм ефективного контролювання.
6. Розробіть алгоритм ефективного аналізування.
7. Доведіть правомірність оцінювання управління як мистецтва.
8. Запропонувати управлінську ситуацію та її прикладі пояснити можливості моделювання в системі методів управління.
9. Визначте основні протиріччя та проблеми управління сучасним закладом освіти.
10. Визначте шляхи подолання основних обмежень для керівника.
11. Змалюйте та поясніть принципову схему управління закладом освіти.
12. На конкретному прикладі розкрийте дію закону централізації та децентралізації в управлінні.
13. На конкретному прикладі розкрийте дію закону системності в управлінні.
14. На конкретному прикладі розкрийте дію закону розподілу праці в управлінні.
15. На конкретному прикладі розкрийте дію закону централізації та децентралізації в управлінні.

16. На конкретному прикладі розкрийте дію принципу науковості та компетентності в управлінні.
17. На конкретному прикладі розкрийте дію принципу детермінації в управлінні.
18. На конкретному прикладі розкрийте дію принципу гуманізації в управлінні.
19. На конкретному прикладі розкрийте дію принципу оперативного регулювання в управлінні.
20. Розв'язати управлінський кейс.

РОЗДІЛ 6

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Навчально-методичний комплекс дисципліни

«Менеджмент організацій та управління закладами освіти»

Навчально-методичний комплекс дисципліни «Менеджмент організацій та управління закладами освіти»: типова навчальна програма дисципліни; робоча навчальна програма дисципліни; конспекти лекцій; методичні рекомендації для проведення практичних і семінарських занять; тематика курсових робіт та методичні вказівки щодо їх виконання; засоби діагностики з навчальної дисципліни; методичні розробки з організації самостійної роботи здобувачів; відомості щодо наявності додаткових електронних навчальних матеріалів; відомості щодо забезпечення здобувачів навчальною та методичною літературою; електронний варіант НМКД; дистанційний курс на платформі MOODL.

Здобувачі мають доступ до електронних варіантів методичних вказівок до семінарських і практичних занять, силабусу навчальної дисципліни.

Рекомендовані джерела

Базові

1. Мармаза О. І. Менеджмент освітньої організації : навч.-метод. посіб.

Харків : Щедра садиба, 2017. 126 с.

2. Мармаза О. І. Основи теорії менеджменту : навч. посіб. Харків : Планета-Прінт, 2015. 139 с.

3. Мошек Г. Є., Ковальчук М. М., ПоканєвичЮ. В. та ін. Менеджмент : навч. посіб.; за заг. ред. Г. Є. Мошека. Київ : Ліра-К, 2015. 550 с.

4. Сладкевич В. П. Сучасний менеджмент організацій : навч. посіб. Київ : МАУП, 2007. 488 с.

5. Федулова Л. І., Гавловська Н. І., Декалюк О. В. та ін.. Сучасні концепції менеджменту : навч. посіб.; за ред. Л. І. Федулової. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 536 с.

6. Хриков Є. М. Управління навчальним закладом Ч. 1, Ч.2. Харків : Компанія СМІТ, 2016.

Допоміжні

1. Дідковська Л. Г., Гордієнко П. Л. Історія вчень менеджменту: навч. посіб. Київ : Алерта, 2008. 477 с.

2. Дідковська Л. Г., Гордієнко П. Л. Менеджмент : навч. посіб. Київ : Алерта, КНТ, 2007. 516 с.

3. Кузьмін О. Є., Мельник О. Є. Теоретичні та прикладні засади менеджменту : навч. посіб. 3-є вид., допов. і перероб. Львів : Нац. ун-т «Львів. політехніка»; Інтелект-захід, 2007. 384 с.

4. Мармаза О. І. Менеджмент в освіті: дорожня карта керівника : навч. посібник / О. І. Мармаза. — Харків : Основа, 2007. — 448 с.

5. Мармаза О. І. Менеджмент в освіті: секрети успішного управління Харків : Основа, 2005. 176 с.

6. Мартиненко М. М. Основи менеджменту. Київ : Каравела, 2005. 496 с.

7. Освітній менеджмент : навч. посіб.; за ред. Л. Даниленко, Л. Карамушки. Київ : Шкільний світ, 2003. 400 с.

8. Осовська Г. В., Масловська Л. Ц. , Осовський О. А. Менеджмент організацій : підручник Київ : Кондор-Видавництво, 2014. 366 с.

9. Павлютенков Є. М., Крижко В. В. Основи управління школою.

Харків : Основа, 2006. 176 с.

10. Федоренко В. Г. Менеджмент : підручник. 3-тє вид., переробл. і доповн. Київ : Алерта, 2015. 492 с.

Додаткові ресурси

Фонди бібліотек: бібліотека ХНПУ імені Г. С. Сковороди (вул. Алчевських, 29; вул. Валентинівська, 2), кабінет наукових основ управління (вул. Валентинівська, 2), ХДНБ імені В. Г. Короленка (пров. Короленка, 18).

Інтернет-джерела (сайти і портали):

1. Освітній портал «Освіта UA». — Режим доступу : <http://ru.osvita.ua/>. — Назва з екрану.
2. Освітній портал «Педагогічна преса». — Режим доступу : <http://pedpresa.ua/category/ofitsiyno>. — Назва з екрану.
3. Офіційний портал Верховної Ради України. — Режим доступу : <https://rada.gov.ua/>. — Назва з екрану.
4. Офіційний сайт Департаменту науки і освіти ХОДА. — Режим доступу : <https://dniokh.gov.ua/>. — Назва з екрану.
5. Офіційний сайт Департаменту освіти Харківської міської ради. — Режим доступу : <http://www.kharkivosvita.net.ua/content/5/509>. — Назва з екрану.
6. Офіційний сайт Інституту підвищення кваліфікації педагогічних працівників і менеджменту освіти ХНПУ імені Г. С. Сковороди. — Режим доступу : <http://ipohnpu.in.ua>. — Назва з екрану.
7. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. — Режим доступу : <http://mon.gov.ua>. — Назва з екрану.
8. Офіційний сайт Національної академії педагогічних наук України. — Режим доступу : <http://naps.gov.ua/> — Назва з екрану.
9. Офіційний сайт Президента України. — Режим доступу : <http://www.president.gov.ua>. — Назва з екрану.
10. Урядовий портал. — Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/> — Назва з екрану.

Навчальне видання

Мармаза Олександра Іванівна

Методичні рекомендації

Відповідальний за випуск: Гречаник Олена Євгеніївна
Комп'ютерна верстка: Астахова Людмила Миколаївна
Коректор: Астахова Людмила Миколаївна

Відповідальність за дотримання вимог академічної доброчесності несуть автори

Підписано до друку 12.11.2020 Формат 60×84 1/16. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman. Друк – цифровий. Ум. друк. арк. 1,43.
Обл.-вид.арк. 27,84 Зам. № 547. Наклад 300 прим. Ціна договірна.

Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди
Україна, 61002, м. Харків, вул. Алчевських, 29.

Друк ФОП Заночкин Д. Л., м. Харків, вул. Плеханівська, 16